

עין משפט
גר מצוה

ט: ר"ן

נערה המאורסה פרק עשירי נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

אבל הכא שלן נתן קצבה פשיטא דלי הפרה חיילה הקמה לא חיילה
וכדכתיבנא וזי אמרת דהפרה לא חיילה מינה דהקמה נמי לא חיילה
דהא אמני ואמר דלא תיחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה. הלכך
פשיטא ליה לרבה דהקמה לא חיילה אבל דהפרה הוא דמסקפא ליה
מי אמרינן כיון דאקדים ואמר קיים
ליכי וצתרי דאמר חומר מופר ליכי
משמע דאמני דמיחול הפרה בנר
הקמה ולא תיחול הפרה אלא קדמה
לה הקמה אלא ודממ"ג אמני לא תיחול
הקמה אלא כ"כ חלה הפרה ולא אמני
נמי איכפא לא תחול הפרה אלא אם
כן חלה הקמה משום דכיון דאקדים
קיים ליכי למופר ליכי קמינן אלמנה
דהקמה חיילה דכרישא דלכרי לא וליכא
לדעבד עליה ואדרכה משום דחייש
דחיילה הקמה כולי האי עד דלא
שנקה רוחא להפרה אמני ואמר
דלא תיחול הקמה אלא כ"כ חלה הפרה
והרי הוא כאלו חתנה על שמינה
שחולו הקמה דתחלה אמר ח"כ הפרה
או דלמא נתי דאמר ומופר ליכי בנר
קיים ליכי לאו דתחול הפרה בנר

ח"כ. דכי האי גונא פלוגתא דר"מ ורבנן במסכת תמורה כ"כ כ"ד
מערימין על הכסוד: הרי זה תמורה עולה שלמים כ"כ דבריו
קיימין. ויבא דמני חליה עולה ודמני חליה שלמים: ואפילו רבי
מאיר. לא אמר תפוס לשון רשעון אלא דלא אמר לא תיחול וז' אלא
אם כן חלה שניה. ועל מה נחלקו
באומר ר"מ תמורה עולה ותמורת
שלמים ר"כ מאיר סבר דלמא מיהדר
הוא דהדר זיה תמורת עולה ואמר
תמורת שלמים והואיל וכן תפוס
תחלת דבריו והרי היא עולה: ור' יוסי
סבר ז' אמר תמורת עולה ושלמים
הוא אמניא קדושה ואינה קדושה
קמ"ל: אבל הכא דקאמר לא תחול
כו'. ודאי הוא הפרה כ"י הוא
עומא דתמורה: קיים ומופר ליכי.
ולא אמר ליכי צ"ל קיים למופר מי
אמרינן כיון דלא אמר קיים ליכי
ומופר ליכי הוא כמ"ל לא תיחול
הקמה אלא אם כן חלה הפרה דכיון
דלא אמר קיים ליכי גלי אדעתיה
דבהפרה ינחא ליה או דלמא לא שנא
וכמ"ד קיים ליכי ומופר ליכי דמי ולא

מוסף רש"י

הרי זו תמורה עולה
תמורת שלמים. ששמיך
בהמת חילין אלא שחיס,
אחת עולה ואחת שלמים
ואמר הרי זו תמורת עולה
תמורת שלמים. הרי זו
תמורת עולה. תפוס לשון
רשעון וכן קדושה חלה על
קדושה (נדרים כ"ד). דברי
ר' מאיר. דלמא ליה לר"מ
תפוס לשון רשעון וביק
ע"נ תמורה כ"כ. והואיל
ואי אפשר לקרות שני
שמות באחד. והלכך
לקדים זו אמר זה (נדרים
כ"ד). דבריו קיימין.
ומה תמורת עולה ומיה
תמורת שלמים. ומעט
עד שתתקבל ותמך ריבא
בדמי חליה תמורת עולה
ובדמי חליה תמורת שלמים.
ובהכי שפיקין שתי לפי
עולה ותמורת ששמיך את
זו כן ותמורה כ"כ. ורש"י
ב"פ ע"נ ובריה ש"ס.

פירוש הרא"ש

ח"כ. פלוגתא דר"מ
רבי יוסי. ממחלקת של
ר"מ ורבי יוסי תפוס
כעין דמפרש: התנן הרי
זו תמורת עולה כ"כ.
משנה היא בפרק כ"ד
מערמין (דף כ"ד). הרי
זו תמורת עולה. דתפוס
לשון רשעון מללא קאמר
תמורת עולה ושלמים: וכ"כ
נרבונו ש"תה"ל. לנפיק
אם נמנן: דבריו קיימין.
ומרע עד שתתקבל ויבא
בדמי חליה עולה ומיה
שלמים: ר"מ גבי תורה
דוהרי חלה. פי ה"ר
אליעזר והקמה לא כלום
היא ר"מ ח"כ חלתי שניהם
לא ידעין או חוקק או
מופר: קיים ומופר ליכי
בבת אחת. פי כיון שלא
אמר אלא פסם אחת ליכי
היינו בבת אחת מי אמרינן
תפוס לשון רשעון או דלמא
כיון דאמרן בבת אחת חלה
הפרה ומצלת ההקמה
ולכך פי ח"כ שנינו ולא
ידעין או חוקק או מופר:
כ"כ שא"י בזה אמר: הו
אפי' בבת אחת אפי' נתי
מקדש ב' אחיות או נתי
ונתה דאמרינן ח"כ כיון
מתן מקודשת ח"כ כיון
דפרה ליתא בנר הקמה
גם כריא ליתא וז"ל דאמר
תמורה דלא אמר תמורת
עולה ושלמים דמחייבו
תפוס אפי' שנינו כ"כ
אמר זה הקה היינו עומא
הואיל וחיובו לחלוק ולשם

מיהו הפרה: ח"כ דאמר רבא. [בקדושין] ואמנשך בהמה קא"י: כל
שאינו כזה אחר זה. כגון שאם קרא לעשירי עשירי וחזר וקרא ל"א
עשירי אינו קדוש וקאמר (ו) אף בבת אחת שאם קרא לשניה עשירי
קמ"ל אין האחד עשר קדוש. ה"ג כיון דאינו כזה אחר זה שאם אמר לה
עשירי קיים ליכי ולאחר שעה אמר מופר ליכי אין בהפרתו כלום בבת
אחת נמי כי אמר קיים ומופר ליכי אין באומה הפרה כלום אפי' ג'
דבבת אחת קאמר קיים ומופר ליכי: היום מהו. מי אמרינן כיון
דאמר היום כמאן דאמר היום יהא מקיים אבל למחר יהא מופר לה
והו' מופר: או דלמא הא לא אמר לה. בפירוש מופר ליכי למחר:
אמר

מיהו הפרה: ח"כ דאמר רבא. [בקדושין] ואמנשך בהמה קא"י: כל
שאינו כזה אחר זה. כגון שאם קרא לעשירי עשירי וחזר וקרא ל"א
עשירי אינו קדוש וקאמר (ו) אף בבת אחת שאם קרא לשניה עשירי
קמ"ל אין האחד עשר קדוש. ה"ג כיון דאינו כזה אחר זה שאם אמר לה
עשירי קיים ליכי ולאחר שעה אמר מופר ליכי אין בהפרתו כלום בבת
אחת נמי כי אמר קיים ומופר ליכי אין באומה הפרה כלום אפי' ג'
דבבת אחת קאמר קיים ומופר ליכי: היום מהו. מי אמרינן כיון
דאמר היום כמאן דאמר היום יהא מקיים אבל למחר יהא מופר לה
והו' מופר: או דלמא הא לא אמר לה. בפירוש מופר ליכי למחר:
אמר

הנהרות הב"ח
(ב) גבי ואפילו ר"מ לא
קאמר אלא דלא אמר:
(ג) שם דאמר רבא כל
שבת כזה גליל ויבית
דבר מתקן: (ד) רש"י
ר"מ ואפילו ר"מ ורבי
באומר הרי זו תמורת
עולה תמורת שלמים רבי
מאיר סבר דמירא אמר
תמורת עולה ושלמים
ולא תמורת הוא דהדר
דבר ורבי יוסי סבר זו הרה
אמר תמורת גליל ויבית:
(ד) דאף כל שאני ורבי
דאף בבת אחת:

הקמה ליכין אלא משום דא"כ לקרות שני שמות כחמד ומיהו האי
גבנא דבהפרה קפיד דתחול דהא אמר דלא נעי דתחול הקמה אלא כ"כ
חלה הפרה ודעתו היה שחולו כחמת מיהו משום דקפיד טפי דמיחול
הפרה מהקמה אמני שאם חלות ההקמה מעכב חלות ההפרה דמגלי
דעקיה דלא תיחול הקמה אבל אפי' ג' חלות הפרה מעכב חלות
הקמה לא אמני דלא תיחול הפרה הלכך הפרה חיילה הקמה לא
חיילה: ופשיטין לה פלוגתא דר"מ ורבי יוסי. דאפליגו דומיא דהך
גונא בתמורה בפרק כ"ד מערימין (דף כ"ה): דתנן הרי זו תמורת
עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי רבי מאיר רבי יוסי
אומר ור' אמרינן עולה בגמרא הם דהכל מודים באומר תחול
זו ואחר כך תחול זו דברי הכל תפוס לשון רשעון ואפילו רבי יוסי
שלמים לא תחול זו אלא אם כן חלה זו ומופר ליכי בנר ח"כ הפרה
זו עד שתתקבל ויבא דמני חליה עולה ודמני חליה שלמים לא חיילה
מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים הוה ליה כאומר תחול זו ואחר כך תחול זו ור"י סבר
דאפשר דמאי דקאמר תמורת עולה תמורת שלמים טעי דסבר ז' לא אמניא תמורה אבל חד וחד לא חיילה תמורה אמרייהו הלכך
בדוקין אמו אם אמר לעולה ושלמים נתכוונתי מרעה עד שתתקבל ותמך ויפלו ח"י דמיו לעולה וח"י דמיו לשלמים. אלא פלוגתאיהו
דברי מאיר ורבי יוסי תלוי במציא שני שמות מפי או אמרינן שיחול השני אחר הראשון או שיחולו שניהם בבת אחת והואיל ור' אמר
לקרות ב' שמות כאחת. ומש"ה אמרינן דלרבי יוסי ודאי אפשיט בעינן דכי אמר ומופר ליכי לאו בנר הקמה קאמר אלא בבת אחת
הלכך הפרה חיילה. ובי מונא אפי' הכי חיילה דהא אסיקנא לקמן דכל שאינו כזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו לאו מילתא היא דהא הכא
לא מעכבא הקמה אהפרה דהא אמני ואמר לא תיחול הקמה הלכך לרבי יוסי פשיטא דהפרה חיילה. ואפי' לר"מ נמי פשיטין הכי דאפי' ג' דאמר
הם דכי אמר תמורת שלמים בנר תמורת עולה קאמר ולא חיילה הכא שאני דכיון דאמר לא תיחול הקמה אלא כ"כ חלה הפרה גלי אדעתיה
דאהפרה הוא דקפיד אהקמה לא הלכך כי אמר ומופר ליכי לאו בנר הקמה קאמר דהיי תחול בנרה כיון שאי אפשר להקמה שתחול. וכ"כ
אמאי לא אמרינן ואפי' ר' מאיר לא קאמר אלא הם מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה שלמים הוה ליה
כאומר תחול זו ואח"כ תחול זו וכסוגיא דהתם אבל הכא דליכא ליננא יתירא בבת אחת קאמר לאו מילתא היא דבשלמא התם כיון דאפשר
לתמורת עולה ושלמים לחול כאחת כל היכא דליכא ליננא יתירא אמרי' דלבת אחת נתכוון אבל הכא שאי אפשר להקמה והפרה לחול כאחת
אפילו בלא ליננא יתירא אמרינן דלוח אחר זה או לאו משום דאמני ואמר ולא תחול הקמה אלא אם כן חלה הפרה. כנ"ל פירושא דשמעתא
ופירושא תרינא ומעליה הוא: בעי רבא קיים ומופר ליכי בבת אחת מהו. כלומר דקיים לתודיה לאו כלום הוא וליכי הוא שכוללן
שמינה כאחת. ואיכא נסמי דגרסי קיים ליכי ומופר ליכי בבת אחת מהו ולהגן נסמי בעי דלימא הכי בהדיא בבת אחת דמגלי
בדעתיה שהוה רוצה שיחולו בבת אחת. ונראה בעיני דכתיב מספקא ודאי ז' אפשר לנטיהם לחול כאחת מיהו נתי דאי חד מנייהו קדים
אדך לא חיי' כלל הכא דבבת אחת לגבי כל חד מנייהו אמרינן דקדים דחיל ואיכא למימר נמי דמאחר ולא קדים וכיון שאי אפשר
לשניהם לחול כאחת מספקין דלמא הקמה חיילה ומו לא מני מפר: ופשיטין לה מדרבא דאמר בפרק האיש מקדש (קדושין כ"ג) גבי הנקדש שני
אחיות כאחת דכיון דלא מני לקדשהו כזה אחר זה אפי' בבת אחת ליכא לחדא מנייהו ספק קדושין כלל הכא נמי ליכא לנפוקי בהקמה
ובהפרה כלל ומני בנר הכי להפר ולקיומו כדבעי. ולא נתחוויר לי דברי ר"מ בנמו"ל כזה בפרק אחרון מהלכות נדרים: בעי רבא קיים
ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי למחר. דהכי קאמר קיים ליכי היום בלבד או דלמא הא לא אמר לה מופר ליכי למחר:

אמר הקדש חליה למי עולה ומיהו למי שלמים: בעי רבא קיים ליכי היום מהו מי אמרינן כמאן דאמר מופר ליכי
למחר רבי. דל"כ אמאי אמר הכי הוה ליה מותרא דהוה יפ' לנקדק הוה יהוה קיים אלא למחר יהוה מופר והתחול
הפרה מהו: או י"ל אמר ר' מאיר טו"ב י"ב. ולעולם לא לאמרה הפרה מכלל לאו אם לא שיעלה ההפרה בפני
אלא אם אמר שמינה קיים ליכי היום כדי לנקדק הא למחר יהוה מופר שהרי אמר בפירוש מופר ליכי למחר הלכך
קיים כל היום קאמר: